

Innhold

I	INTRODUKSJON
1	Innledning 23
1.1	Generelt 23
1.2	Begrepet IPR 24
1.3	Nærmere om rettsvalgsproblemet 26
1.4	Sondringen mellom materielle regler og rettsvalgsregler 28
1.5	Rettslig plassering av IPR 30
1.6	Tilgrensende rettsområder og deres påvirkning på IPR 32
1.6.1	Folkerett 33
1.6.2	EU-rett 34
1.6.3	Offentlig rett 35
1.6.4	Utlendingsrett 36
1.6.5	Komparativ rett 36
1.6.6	Interlokal/interprovinsiell rett 37
1.6.7	Interpersonal rett 38
1.6.8	Intertemporal rett 38
1.7	Kort om internasjonal-privatrettens historie 39
1.7.1	Antikken og tidlig middelalder (ius gentium og stammerett) 39
1.7.2	Middelalder (statutteoriene) 40
1.7.3	Nyere tid (comitas gentium) 41
1.7.4	Moderne IPR 42
1.8	Begrunnelsen for anvendelsen av fremmed rett 45
1.9	Rettskilder og metode 47
1.10	Bokens oppbygging og struktur 51
2	Oversikt over internasjonal-privatrettslige spørsmål 53
2.1	Oversikt 53

- 2.2 Vernetings spørsmålet 54
 - 2.2.1 Internasjonal domskompetanse 54
 - 2.2.2 Alminnelig vernetting 58
 - 2.2.3 Vernetting som kan velges av saksøkeren 60
 - 2.2.4 Vernetingsavtaler 61
 - 2.2.5 Behandling av vernetings spørsmålet 64
 - 2.2.6 Lugano-konvensjonen 1988 og 2007 64
- 2.3 Kvalifikasjonsspørsmålet 71
- 2.4 Rettsvalgsspørsmålet 71
 - 2.4.1 Lex fori 73
 - 2.4.2 Lex loci 73
 - 2.4.3 Lex rei sitae 74
 - 2.4.4 Lex causae 74
 - 2.4.5 Personalstatuttet (lex domicilii) 75
 - 2.4.6 Arvestatuttet 75
 - 2.4.7 Ekteskapsstatuttet, personstatuttet og formuesstatuttet 75
 - 2.4.8 Lex communis 76
 - 2.4.9 Den individualiserende metoden / nærhetsprinsippet 76
- 2.5 Subsumsjonsspørsmålet 78
- 2.6 Spørsmålet om begrensninger i anvendelsen av fremmed rett 78
- 2.7 Øvrige IPR-spørsmål 79
- 2.8 Rettslig plassering av IPR-spørsmål 79

II DEN ALMINNELIGE DEL

- 3 Kvalifikasjon 83
 - 3.1 Oversikt 83
 - 3.2 Problemet 84
 - 3.3 Ulike typetilfeller 85
 - 3.3.1 Systemforskjeller mellom egen materiell rett og egen IPR 85
 - 3.3.2 Systemforskjeller mellom egen og fremmed materiell rett 85
 - 3.3.3 Systemhull i egen materiell rett 85
 - 3.4 Kvalifikasjonsstatuttets formål 86
 - 3.5 Bakgrunn 87
 - 3.6 Ulike hovedløsningsmodeller 89

3.6.1	Kvalifikasjon lex fori	89
3.6.2	Kvalifikasjon lex causae	90
3.6.3	Rettskomparativ kvalifikasjon	90
3.6.4	Funksjonell kvalifikasjon	91
3.7	Kvalifikasjonsstatuttet	92
3.7.1	Hovedregel	92
3.7.2	Modifikasjoner	94
3.7.2.1	Ukjente rettsinstitutter og rettsbegreper	95
3.7.2.2	Begrepshenvisning	96
3.7.2.3	Internasjonale rettsbegreper	97
3.7.2.4	Renvoi som følge av avvikende kvalifikasjon	97
4	Enkelte alminnelige IPR-spørsmål	99
4.1	Oversikt	99
4.2	Prejudisielle spørsmål	100
4.3	Delspørsmålet	102
4.4	Substitusjonsspørsmålet	103
5	Særlig om formregler	106
5.1	Oversikt	106
5.2	Fakultativ hovedregel	107
5.2.1	Generelt om formstatuttet	107
5.2.2	Norsk rett er lex causae	108
5.2.3	Fremmed rett er lex causae	109
5.3	Reelle hensyn	110
5.4	Noen lovfestede internasjonale rettsvalgsregler	111
5.4.1	Arverett	111
5.4.2	Avtalerett	113
5.5	Unntak fra den fakultative hovedregelen	114
5.5.1	Tingsrett	115
5.5.2	Ekteskapsrett	115
5.5.3	Prosessrett	115
5.6	Særlig om distanseavtaler	116
5.7	Kort om kvalifikasjonsproblemet	116
6	Personalstatuttet	118
6.1	Oversikt	118

6.2	Domisil- eller statsborgerprinsippet	120
6.2.1	Norsk rett de lege lata	120
6.2.1.1	Hovedregel	120
6.2.1.2	Modifikasjoner	121
6.2.2	Norsk rett de lege ferenda	122
6.3	Domisilprinsippets innhold	126
6.3.1	Problemet	126
6.3.2	Hovedregelen	126
6.3.3	Nærmere om «faktisk opphold»-vilkåret	127
6.3.4	Nærmere om «vilje til varig opphold»-vilkåret	128
6.3.5	Modifikasjoner	130
6.4	Kasuistikk	132
6.4.1	Yrkesmessige oppdrag	132
6.4.2	Studier i utlandet	133
6.4.3	Langtidsopphold i utlandet	133
6.4.4	Innvandrere	134
6.4.5	Ufrivillig opphold	134
6.4.6	Flyktninger	135
6.4.7	Avledet bopel	135
6.4.8	Flere domisil	136
6.4.9	Intet domisil	137
6.4.10	Domisil under flytting	138
6.5	Særlig om habitual residence (vanlig bosted)	139
7	Renvoi	142
7.1	Oversikt	142
7A	Tilbakevisning	143
7.2	Problemet	143
7.3	Rettskildesituasjonen i Norge	145
7.4	Innholdet i tilbakevisningsinstituttet	148
7.4.1	Utgangspunktet	148
7.4.2	Krav om fremmed rett som lex causae (minimums- krav)	149
7.4.3	Krav om å hensynta dobbel tilbakevisning?	150
7.4.4	Krav om positiv hjemmel?	151
7.4.5	Krav om automatisk tilbakevisning på enkelte retts- områder?	152

7.4.5.1	Ekteskapsrett	153
7.4.5.2	Arverett	153
7.4.5.3	Personrett	154
7.4.5.4	Erstatningsrett	155
7.4.5.5	Tingsrett	156
7.4.5.6	Avtalerett	156
7B	Viderehenvisning	157
7.5	Problemet	157
7.6	Rettskildesituasjonen i Norge	158
7.7	Kort om innholdet i viderehenvisningsinstituttet	160
7.7.1	Utgangspunktet	160
7.7.2	Krav til viderehenvisningsinstituttets rekkevidde?	160
8	Begrensninger i anvendelsen av fremmed rett	163
8.1	Oversikt	163
8A	Ordre public	163
8.2	Problemet	163
8.3	Ulike typer ordre public-normer	166
8.3.1	Permissiv og prohibitiv ordre public	166
8.3.2	Negativ og positiv ordre public	167
8.4	Innholdet i ordre public	168
8.4.1	Utgangspunktet	168
8.4.2	Krav om et fundamentalt samfunnsstridig resultat	169
8.4.2.1	Hovedregel	169
8.4.2.2	Unntak	171
8.4.3	Krav om innenlandstilknytning	174
8.5	Aktuelle anvendelsesområder	176
8.5.1	Ekteskapsrett	176
8.5.2	Barnerett	177
8.5.3	Arverett	177
8.5.4	Erstatningsrett	178
8.5.5	Tingsrett	179
8.6	Rettsvalget ved ordre public-anvendelsen	179
8B	Øvrige begrensninger	181
8.7	Norske inngrepsnormer	181
8.7.1	Problemet	181
8.7.2	Hovedregel	182

- 8.7.3 Unntak 183
- 8.8 Fremmed offentlig rett 185

- 9 Norske domstolers anvendelse av fremmed rett 186**
- 9.1 Oversikt 186
- 9.2 Skal domstolene anvende fremmed rett av eget tiltak (ex officio)? 187
 - 9.2.1 Utgangspunktet 187
 - 9.2.2 Hovedregel 188
 - 9.2.3 Modifikasjon 189
- 9.3 Fastleggelse av fremmed retts innhold 189
- 9.4 Problemer med fremmed retts innhold 192

III DEN SPESIELLE DEL

- 10 Personrett 197**
- 10.1 Oversikt 197
- 10.2 Rettsevne 197
 - 10.2.1 Problemet 197
 - 10.2.2 Erverv av rettsevne 198
 - 10.2.3 Bortfall av rettsevne 200
 - 10.2.4 Kort om den spesielle rettsevnen 201
- 10.3 Forsvunne personer 201
 - 10.3.1 Problemet 201
 - 10.3.2 Vernetingsregler i Norge 202
 - 10.3.3 Anerkjennelse av utenlandsk avgjørelse om forsvunne personer 204
- 10.4 Rettslig handleevne 205
 - 10.4.1 Problemet 205
 - 10.4.2 Hovedregelen 206
 - 10.4.3 Unntak 207
 - 10.4.3.1 Utlendingers prosessdyktighet 207
 - 10.4.3.2 Veksel- og sjekkforpliktelse 208
 - 10.4.3.3 Godtroerverv 209
- 10.5 Bopelskifte 211
 - 10.5.1 Flytting til en stat med lavere myndighetsalder 211
 - 10.5.2 Flytting til en stat med høyere myndighetsalder 211
- 10.6 Umyndiggjørelse 213

- 10.6.1 Problemet 213
- 10.6.2 Vernetingsregler i Norge 213
- 10.6.3 Umyndiggjørelsens rettsvirkninger 215
- 10.7 Vergemål 215
- 10.7.1 Problemet 215
- 10.7.2 Vernetingsregler i Norge 215
- 10.7.3 Vergemål i utenomnordiske forhold 216
- 10.7.3.1 Hovedregelen 216
- 10.7.3.2 Unntak 217
- 10.7.4 Vergemål i internordiske forhold 218
- 10.8 Kort om den spesielle rettslige handleevnen 219
- 10.9 Navnerett 220

- 11 Selskapsrett 223**
- 11.1 Oversikt 223
- 11.2 Vernetingsregler i Norge 225
- 11.3 Selskapsstatuttet 226
- 11.3.1 Problemet 226
- 11.3.2 Selskapsstatuttet innenfor EU-/EØS-området 228
- 11.3.3 Selskapsstatuttet utenfor EU/EØS-området 234

- 12 Ekteskapsrett 237**
- 12.1 Oversikt 237
- 12.2 Ekteskapsinngåelse 238
- 12.2.1 Problemet 238
- 12.2.2 Vielseskompetansen 239
- 12.2.2.1 Utgangspunktet 239
- 12.2.2.2 Modifikasjoner 240
- 12.2.3 Rettsvalgsregler for ekteskapsvilkårene 241
- 12.2.3.1 Hovedregelen 241
- 12.2.3.2 Unntak 243
- 12.2.3.3 Virkningene av at ekteskapsvilkårene ikke er fulgt 245
- 12.2.4 Rettsvalgsregler for vielsens formregler 248
- 12.2.4.1 Hovedregelen 248
- 12.2.4.2 Unntak 249
- 12.2.4.3 Virkningene av at formreglene ikke er fulgt 250
- 12.3 Ekteskapets rettsvirkninger 250

- 12.3.1 Problemet 250
- 12.3.2 Norske vernetingsregler 251
- 12.3.3 Personlige rettsvirkninger 252
 - 12.3.3.1 Personstatuttets omfang 252
 - 12.3.3.2 Hovedregelen 253
 - 12.3.3.3 Modifikasjoner 253
- 12.3.4 Formuerettslige virkninger 255
 - 12.3.4.1 Formuesstatuttets omfang 255
 - 12.3.4.2 Hovedregelen 256
 - 12.3.4.3 Uforanderlighetsprinsippet 257
 - 12.3.4.4 Ektefellene har ingen første felles bopel 258
 - 12.3.4.5 Ektefellenes rettsvalgsadgang (partsautonomi) 259
 - 12.3.4.6 Ektefellenes gjeldsansvar 262
 - 12.3.4.7 Renvoi 263
 - 12.3.4.8 Internordiske ekteskap 264
 - 12.3.4.9 Ordre public-normen 265
- 12.3.5 Ektepakten 265
 - 12.3.5.1 Ektepaktens formkrav 265
 - 12.3.5.2 Ektepaktens materielle innhold 266
- 12.4 Ekteskapets oppløsning i Norge 267
 - 12.4.1 Problemet 267
 - 12.4.2 Norsk vernetiing i ekteskapssaker 268
 - 12.4.2.1 Vernetingsregler i utenomnordiske forhold 268
 - 12.4.2.2 Vernetingsregler i internordiske forhold 271
 - 12.4.2.3 Ekteskapsrettslige vernetingsavtaler 272
 - 12.4.3 Særlig om europeisk jurisdiksjon og lovvalg i ekteskaps-saker 272
 - 12.4.3.1 Generelt 272
 - 12.4.3.2 Alminnelige vernetingsregler 273
 - 12.4.3.3 Anerkjennelse av rettsavgjørelser 274
 - 12.4.3.4 Forslag om ektefellenes avtale om vernetiing og lovvalg 275
- 12.5 Rettsvalget for separasjon og skilsmisse 278
- 12.6 Anerkjennelse av utenlandske avgjørelser om ekteskaps-oppløsning 278
 - 12.6.1 Problemet 278
 - 12.6.2 Anerkjennelse av avgjørelser i utenomnordiske forhold 279

- 12.6.2.1 Generelt 279
- 12.6.2.2 Hovedregelen 280
- 12.6.2.3 Modifikasjoner 282
- 12.6.3 Anerkjennelse av avgjørelser i internordiske forhold 283

13 Barnerett 284

- 13.1 Oversikt 284
- 13.2 Vernetingsregler i Norge 284
 - 13.2.1 Generelt 284
 - 13.2.2 Farskap/medmorskap, jf. bl. § 81 285
 - 13.2.3 Foreldreansvar og samværsrett, jf. bl. § 82 287
 - 13.2.4 Underholdsplikt, jf. bl. § 83 290
 - 13.2.5 Internordiske forhold 291
- 13.3 Barnelovens preseptoriske karakter 292
- 13.4 Anerkjennelse og fullbyrdelse av utenlandske barnesaker 294
 - 13.4.1 Generelt 294
 - 13.4.2 Utenomnordiske forhold 294
 - 13.4.3 Internordiske forhold 295
 - 13.4.4 Kort om anerkjennelse av farskap eller medmorskap fastsatt i utlandet 296
- 13.5 Særlig om adopsjon 297
 - 13.5.1 Generelt 297
 - 13.5.2 Vernetingsregler i Norge 297
 - 13.5.3 Rettsvalget 297
 - 13.5.4 Anerkjennelse av adopsjon fastsatt i utlandet 298
 - 13.5.5 Internordiske forhold 299

14 Arverett 301

- 14.1 Oversikt 301
- 14.2 Vernetingsregler i utenomnordiske forhold 301
 - 14.2.1 Utgangspunktet 301
 - 14.2.2 Uavklart bopelsbegrep de lege lata 303
- 14.3 Vernetingsregler i internordiske forhold 309
- 14.4 Prinsippet om skiftets enhet 310
- 14.5 Arvestatuttet 311
 - 14.5.1 Problemet 311

14.5.2	Utgangspunkter	312
14.5.3	Særlig om det internordiske arvestatuttet	313
14.6	Prinsippene om universalsuksesjon og scission	314
14.6.1	Problemet	314
14.6.2	To hovedløsningsmodeller	314
14.6.3	Hovedregel	315
14.6.4	Mulige modifikasjoner	317
14.6.4.1	Tilbakevisning (renvoi)	317
14.6.4.2	Norske inngrepsnormer	319
14.6.4.3	Ordre public-normen	320
14.7	Arv etter testament	321
14.7.1	Utgangspunkter	321
14.7.2	Testasjonshabilitet	322
14.7.3	Testamentsformen	323
14.7.4	Testamentets innhold	324
14.7.5	Tolkning av testamenter	325
14.7.6	Testators rettsvalgsadgang	326
14.8	Uskifte	328
14.8.1	Utenomnordiske forhold	328
14.8.2	Internordiske forhold	331
15	Kontraktsrett	333
15.1	Oversikt	333
15.2	Vernetingsregler i Norge	333
15.3	Rettsvalget	336
15.3.1	Rettsutviklingen	336
15.3.2	Hovedregelen. Partsautonomi	340
15.3.3	Legislativ begrunnelse	341
15.3.4	Unntak	342
15.4	Partenes rettsvalgsadgang, herunder spørsmålet om anvendelsen av internasjonalt preseptoriske regler	343
15.5	Presumsjonsregler	347
15.5.1	Problemet	347
15.5.2	Fast eiendom	348
15.5.3	Standardavtaler	348
15.5.4	Arbeidsavtaler	349
15.5.5	Kausjonsforpliktelser	351

15.6	Internasjonale kjøpsforhold	352
15.6.1	Innledning	352
15.6.2	Lovvalgsloven av 1964	353
15.6.2.1	Anvendelsesområdet	353
15.6.2.2	Partsa autonomien	354
15.6.2.3	Gyldigheten av lovvalget	357
15.6.2.4	Lovvalget når lovvalgsavtale ikke er inngått	357
15.6.2.5	Undersøkelse av varen	359
15.6.2.6	Ordre public-normen	360
15.6.3	Forbrukerkjøp	360
15.6.4	Kort om kjøpsloven av 1988	362
15.7	Allment om EU-forordningen 593/2008 av 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktsrettslige forpliktelser («Roma I»)	363
15.7.1	Anvendelsesområdet	365
15.7.2	Partsa autonomi	365
15.7.3	Lovvalget når lovvalgsavtale ikke er inngått	367
15.7.4	Spesialregler – «weak-party contracts»	368
15.7.5	Internasjonalt preseptoriske regler	371
15.7.6	Spørsmål om gyldighet, kontraktsstatuttets rekkevidde m.m.	373
15.7.7	Kreditorskifte	373
15.7.8	Tilbakevisning og ordre public	374
15.7.9	Vurdering	374
15.8	Særlig om foreldelse	375
15.9	Særlig om erstatningsrett i kontraktsforhold	378
16	Internasjonal privatrett og Internett	381
16.1	Oversikt	381
16.2	Jurisdiksjon og Internett	382
16.3	Lovvalg og Internett	385
16.3.1	Innledning	385
16.3.2	Elektronisk handel og etableringsstedet	387
16.3.2.1	Utgangspunktet	387
16.3.2.2	E-handelslovens interlegale aspekt	388
16.3.2.3	Nærmere om etableringslandsprinsippet	390
16.3.3	Personvern og e-handel	395

16.3.3.1	Problemet	395
16.3.3.2	Personopplysningsloven	395
16.3.3.3	Det interlegale aspektet	396
16.3.3.4	Lovvalget i personopplysningsloven	398
16.3.4	Opphavsrett på Internett	401
16.3.4.1	Problemet	401
16.3.4.2	Utgangspunktet	403
16.3.5	Kontrakt og e-handel	405
16.3.5.1	Lovvalgsloven av 1964	405
16.3.5.2	Utenfor lovvalgsloven av 1964	407
16.3.5.3	Den individualiserende metoden og e-handel	408
16.3.5.4	Forbrukerforhold	412
16.3.6	Erstatning og e-handel	215
17	Erstatningsrett	417
17.1	Oversikt	417
17.2	Vernetingsregler i Norge	417
17.3	Rettsvalget	421
17.3.1	Rettsutviklingen	421
17.3.2	Hovedregelen	422
17.3.3	Legislativ begrunnelse	423
17.3.4	Unntak	424
17.4	Skadevolder og skadelidte har bopel i samme land	427
17.5	Handlingsstedets kontra virkningsstedets rett	430
17.6	Særlige lovvalsregler	432
17.6.1	Produktansvar	432
17.6.2	Skader i/under skipsfart	434
17.6.3	Skader inntruffet på norsk kontinentalsokkel	435
17.7	Allment om EU-forordningen 864/2007 om lovvalsregler for forpliktelser utenfor kontrakt («Roma II»)	437
18	Tingsrett	445
18.1	Oversikt	445
18.2	Tingstatuttets omfang	446
18 A	Fast eiendom	447
18.3	Vernetingsregler i Norge	447
18.4	Rettsvalget	449

18.4.1	Hovedregelen	449
18.4.2	Legislativ begrunnelse	450
18.4.3	Lex rei sitae i kontraktsforhold	451
18 B	Løsøre	452
18.5	Problemet	452
18.6	Godtroerverv	453
18.6.1	Hovedregelen	453
18.6.2	Unntak	455
18.7	Hevd	456
18.7.1	Problemet	456
18.7.2	Proporsjonalitetsmetoden	457
18.7.3	Fradragsmetoden	457
18.7.4	Konklusjon	457
18.8	Kreditorvern	458
18.8.1	Dobbeltsuksesjonskonflikten	458
18.8.2	Hjemmelsmannskonflikten	460
18.9	Ting under transport	463

Litteratur 465

Lover, forarbeider, konvensjoner, dommer m.m. 472

Stikkord 479